

Jolanta Chluska

Politechnika Częstochowska
Wydział Zarządzania
Instytut Finansów, Bankowości i Rachunkowości
jolanta.chluska@wz.pcz.pl

Ewa Sikora

Politechnika Częstochowska
Wydział Zarządzania
Instytut Finansów, Bankowości i Rachunkowości
ewasikora19@gmail.com

ETYKA ZAWODOWA W RACHUNKOWOŚCI A SUKCES RYNKOWY PRZEDSIĘBIORSTWA

Streszczenie: Pojęcie etyki zawodowej dotyczy kluczowych dziedzin życia gospodarczego. Zaliczamy do nich także rachunkowość. Księgowi wykonując obowiązki, muszą rozwiązywać problemy oraz podejmować decyzje, które powinny uwzględniać zasady etyki. Do etyki zawodu księgowego zalicza się uczciwość, profesjonalizm, wysoki poziom kultury osobistej, poczucie odpowiedzialności, obowiązkowość, a także sferę godności zawodu i moralność. Zawód księgowego uważany jest za zawód zaufania publicznego, dlatego też księgowym przypisuje się istotną rolę w społeczeństwie. Księgowymi powinny być wyłącznie osoby posiadające wiedzę oraz określone predyspozycje, jednocześnie zachowujące poszanowanie zasad etyki. W obecnych czasach tworzenie kodeksów etyki dla księgowych jest odpowiedzią na ogólny kryzys moralny i pominięcie etyki w działaniach. Informacje przekazywane przez księgowych dla szerokiego grona interesariuszy uznaje się za rzetelne dzięki przestrzeganiu przez nich zasad Kodeksu Zawodowej Etyki w Rachunkowości. Celem niniejszego artykułu jest ukazanie istoty i znaczenia etyki zawodowej w rachunkowości w kontekście jej wpływu na otoczenie przedsiębiorstwa. Do realizacji celu badawczego posłużyły krytyczna analiza literatury oraz wnioskowanie dedukcyjne.

Słowa kluczowe: etyka, etyka w rachunkowości, kodeks etyczny.

JEL Classification: M40, M41, M42, M49.

Wprowadzenie

Głównymi celami jednostek gospodarczych to utrzymanie przewagi konkurencyjnej na rankach lokalnych i międzynarodowych oraz osiągnięcie korzyści finansowych. Przedsiębiorstwa, aby realizować wyznaczone cele rynkowe, często podejmują decyzję, które nie są zgodne z zasadami etycznymi. Należy podkreślić, iż działania nieetyczne przynoszą jedynie krótkotrwały sukces, który w szybkim czasie może przekształcić się w niepowodzenie całej organizacji.

Sukces można osiągnąć jedynie poprzez postępowanie zgodne z zasadami etyki, bowiem tylko ona buduje przewagę konkurencyjną i tworzy pełne zaufanie do przedsiębiorstwa.

Przestrzeganie regulacji prawnych oraz profesjonalizm osób wykonujących zawód w dziedzinie rachunkowości stają się gwarancją prezentacji rzetelnych informacji przez jednostkę. W budowaniu zaufania do przedsiębiorstwa znaczącą rolę odgrywa etyka zawodowa w rachunkowości. Celem niniejszego artykułu jest ukazanie istoty i znaczenia etyki zawodowej w rachunkowości w kontekście jej wpływu na otoczenie przedsiębiorstwa. Ponadto w artykule podjęto próbę odpowiedzi na pytania: czy etyka zawodowa w rachunkowości umożliwi osiągnięcie przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstwa; czy kodeksy etyczne spełniają przypisaną im funkcję oraz jakie oszustwa księgowo występują najczęściej wśród polskich firm? Do realizacji celu badawczego posłużyły krytyczna analiza literatury, jak również wnioskowanie dedukcyjne.

1. Etyka zawodu księgowego w działalności gospodarczej

Sukces współczesnej organizacji uzależniony jest od prawidłowego zarządzania przedsiębiorstwem oraz działań w pełni etycznych. Etyka w przedsiębiorstwie powinna obejmować funkcje zarządzania oraz każdy obszar działania jednostki [Dziadkiewicz, 2012, s. 163-166]. Przyjmuje się również, iż „sukces każdego przedsiębiorstwa zależy od ludzi w nim zatrudnionych” [Józefowicz, 2010, s. 141]. W praktyce gospodarczej spotkać można postępowania nieetyczne, które najczęściej dotyczą rachunkowości i zarządzania finansami. Spowodowane jest to nastawieniem przedsiębiorstwa jedynie na osiągnięcie oraz pomnożenie wypracowanego zysku [Mroziwski, 2014, s. 44]. Ignorowanie problemów etycznych oraz brak reakcji na nie mogą przyczynić się do znaczących obciążeń na gruncie prawnym i finansowym [Serafin, 2005]. Przed przedsiębiorstwem stoi duże wyzwanie dotyczące postępowania etycznego w każdym obszarze, tj. indywidualnej etyki osób (etyki zawodowej), wewnętrznej etyki przedsiębiorstwa oraz etyki w powiązaniu z gospodarką [Voss, 2008, s. 288].

W szeroko rozumianym otoczeniu przedsiębiorstwa coraz częściej występują organizacje, które dopuszczają się nieetycznych praktyk gospodarczych, gdyż leżą one zazwyczaj w interesach firmy [Serafin, 2005, s. 72]. Skutki takich zachowań dotyczą każdego podmiotu, a także środowiska. Stąd też przedsiębiorstwo powinno zachowywać się etycznie w stosunku do osób i organizacji nie tylko bezpośrednio, ale i pośrednio z nim powiązanych oraz zainteresowanych

jego działalnością. Działalność przedsiębiorstwa nie powinna być jedynie nastawiona na osiągnięcie zysku [Adamczyk, 2009, s. 46], a podejmowane decyzje powinny uwzględniać interesy innych jednostek [Gasparski, 2004]. Działalność każdego przedsiębiorstwa od strony etycznej polega na dostrzeganiu konsekwencji własnych decyzji, obowiązku ponoszenia pełnej odpowiedzialności oraz kierowaniu się zasadą dobra ogółu, choćby jednostka miała utracić nawet znaczną część wypracowanego zysku.

W kulturze organizacji i postawie kierowników jednostki osadzona jest również etyka w zawodzie księgowego. Od księgowych oczekuje się spełnienia określonych warunków. Ich praca musi [Jajairam, 2017, s. 3-5]:

- przebiegać zgodnie z obowiązującymi standardami zawodowymi,
- być ukierunkowana na osiągnięcie najwyższej jakości świadczonych usług,
- zapewnić rzetelność realizowanych zadań.

Realizacja tych zadań wymusza na księgowych nieustanne podnoszenie swoich kwalifikacji oraz przestrzeganie wszystkich standardów etycznych. Mimo iż obecnie obowiązujące akty prawne określają zasady rachunkowości, to nadal występują sytuacje, w których księgowi mają możliwość swobodnego działania oraz subiektywnej interpretacji zapisów w ustawie. Swobodę w działaniach księgowych utożsamia się z kreatywnością, która może być spowodowana różnymi pobudkami, nie zawsze posiadającymi wymiar pozytywny. Kreatywność oznacza umiejętność tworzenia czegoś nowego i oryginalnego. Rachunkowość kreatywną można rozpatrywać w aspekcie pozytywnym, jak i negatywnym. Pozytywny aspekt utożsamia się z elementem systemu rachunkowości oraz umiejętnością dostosowania polityki rachunkowości do oczekiwań przedsiębiorstwa (jest to integralny składnik prowadzonej rachunkowości). Z kolei rachunkowość kreatywną w znaczeniu negatywnym czasem rozumie się jako działania przestępcze, tj. oszustwa księgowe, sprzeczne z etyką zawodową księgowych [Tassadaq, Malik, 2015, s. 544-546].

Decyzje podejmowane przez księgowych uznaje się za etyczne, jeśli są zgodne z prawem, uwzględniają zasady zawodu księgowego oraz wpisują się w przestrzeganie kodeksu postępowania etycznego. Każda decyzja księgowego obarczona jest ryzykiem etycznym. Może ono dotyczyć nieuwzględnienia standardów i zapisów w aktach prawnych bądź działań sprzecznych z misją danego przedsiębiorstwa [Ezeagba, Abiahu, 2018, s. 3]. Brak kompetencji etycznych księgowych najczęściej przejawia się w uleganiu presji oraz naciskom ze strony kierownictwa jednostki gospodarczej. Księgowi zawsze powinni pamiętać, że ich praca musi być zgodna z kodeksem etyki zawodowej w rachunkowości,

a wszelkie czynności księgowe (prowadzenie ksiąg rachunkowych czy sporządzanie sprawozdań finansowych) muszą być prowadzone z zachowaniem najwyższych standardów zawodowych. Czynności wykonywane przez księgowych muszą cechować się rzetelnością (przestrzeganie wszelkich norm etycznych i zawodowych) oraz obiektywizmem (przedstawienie faktów zgodnie z prawdą i nieuleganie naciskom). Osoby pracujące w zawodzie księgowego nie mogą zapominać o sprawiedliwości, która umożliwia im podejmowanie odpowiednich decyzji podczas powstania konfliktu interesów w danej firmie [Masoud, 2016, s. 89].

Etyka zawodowa w rachunkowości ma ogromne znaczenie, nie tylko dla samej jednostki, ale również dla całego otoczenia. Uważa się, iż postępowanie etyczne w rachunkowości wpływa pozytywnie na reputację, poziom zadowolenia klientów, zaufanie wszystkich interesantów, wydajność pracowników oraz wiarygodność firmy. Wykonywane obowiązki przez księgowych w istotny sposób przekładają się na decyzje podejmowane zarówno przez menedżerów, zarząd, inwestorów, jak i pracowników wyższego szczebla. Ponadto przestrzeganie zasad etyki w rachunkowości umożliwia zapewnienie zgodności obowiązujących standardów i norm z systemem kontroli wewnętrznej w przedsiębiorstwie. Działania etyczne umożliwiają księgowym:

- mierzenie i identyfikację zużywanych zasobów (oraz ich marnotrawstwo),
- poprawne formułowanie polityki i wykrywanie oszustw w organizacji.

Prowadzenie nieetycznych działań i praktyk obniża wiarygodność oraz reputację jednostki gospodarczej, jak również zwiększa prawdopodobieństwo wystąpienia działań przestępczych, które doprowadzają do znacznego obniżenia poziomu zysku [Jaijairam, 2017, s. 4].

Częstym zjawiskiem w miejscu pracy są dylematy etyczne, które wynikają z konieczności podjęcia decyzji między dwiema opcjami. Poznanie zasad etyki rachunkowości jest konieczne, aby uniknąć w jednostce dylematów finansowych oraz prawnych podczas sporządzania sprawozdań finansowych. Prawdłowo sporządzone sprawozdanie finansowe, według zasad etycznych, minimalizuje powstawanie błędów i zapewnia użytkownikom wiarygodne informacje finansowe, które jednocześnie świadczą o uczciwości organizacji. Księgowi muszą wykorzystywać swoją wiedzę na temat etyki, aby podejmować odpowiednie decyzje i nie ulegać naciskom ze stron interesariuszy. Rola księgowych w tworzeniu sprawozdań finansowych ściśle wiąże się ze zwiększaniem reputacji przedsiębiorstwa w stosunku do jego użytkowników. W obecnym otoczeniu zachodzi potrzeba dbałości o jakość przekazywanych informacji w sprawozda-

niach finansowych. Muszą one być sporządzane z zachowaniem zasad rachunkowości oraz zgodnie z etyką zawodu księgowego. Uważa się, iż problemy etyki rachunkowości są następstwem globalizacji gospodarki, która doprowadziła do występowania znacznych różnic w rozumieniu zasad etycznych, nie tylko wśród księgowych, ale także wszystkich pracowników jednostek gospodarczych [Stice, Stice, 2012].

Podsumowując, można stwierdzić, że przestrzeganie zasad etyki zawodowej w rachunkowości umożliwia rozwój danego przedsiębiorstwa, wywierając pozytywny wpływ na całe makrootoczenie. Warto również podkreślić, iż postępowanie etyczne zwiększa możliwość wystąpienia konfliktu interesów w przedsiębiorstwie, gdyż priorytetowe znaczenie ma przestrzeganie zasad etyki, a nie realizowanie oczekiwań interesariuszy.

2. Kodeks etyczny jako narzędzie umożliwiające prawidłowe zarządzanie

Aby właściciele przedsiębiorstw przestrzegali zasad etycznych, niezbędny jest kodeks etyczny, który można zdefiniować jako „pisemne, formalne zestawienie zasad i norm postępowania wobec interesariuszy skierowane do osób zatrudnionych w danym podmiocie gospodarczym” [Leoński, 2016, s. 259]. Wyróżnić można zarówno kodeksy ogólne (adresowane do wszystkich podmiotów gospodarczych), jak i kodeksy szczegółowe, które normują działalność konkretnej firmy. Kodeks ogólny to spis reguł, który powinien być wyznacznikiem postępowania adresatów danego kodeksu [Gasparski, 2007, s. 276]. A. Barcik [2000, s. 2] wymienia trzy podstawowe grupy tematyczne kodeksów etycznych: zasady normujące stosunki między pracodawcą a pracownikami, wskazówki i zalecenia związane z prawami i obowiązkami pracowników, zasady etycznego postępowania decydentów ukierunkowane na grupy zewnętrzne.

Kodeksy etyczne posiadają odpowiednią strukturę oraz treść. Do grup interesariuszy zainteresowanych regulacjami kodeksów etyki należą m.in. akcjonariusze, banki, społeczność lokalna, pracownicy, dostawcy, wspólnicy. Treść kodeksów ma za zadanie pomagać adresatom w postępowaniu etycznym. Kodeksy często bywają ustanowione bezterminowo, choć zdarzają się przypadki wprowadzenia kodeksów na określony czas [Gasparski, 2007, s. 292]. Do najczęściej wymienianych w literaturze zalet stosowania kodeksów etycznych zalicza się m.in. [Seredocha, Gawroński, 2009, s. 223]:

- oddziaływanie na prestiż organizacji,
- wpływ na rozwiązywanie konfliktów interpersonalnych,

- przyspieszenie procesu podejmowania decyzji,
- określenie i uzasadnienie granic odstępstw od norm prawnych,
- wpływ na rozwój społeczności lokalnych oraz środowisko naturalne,
- wpływ na współpracę z kontrahentami,
- uzupełnianie kontroli wewnętrznej i zewnętrznej pracowników.

Rachunkowość stanowi podstawowy podsystem systemu informacyjnego przedsiębiorstwa. Jest odpowiedzialna za pozyskiwanie, przetwarzania oraz prezentacje danych ekonomicznych. Do opracowań zawierających zasady etyki w rachunkowości zalicza się:

- Kodeks Etyki Zawodowych Księgowych [2009] wydany przez Międzynarodową Federację Księgowych (IFAC) oraz
- Kodeks Zawodowej Etyki w Rachunkowości [2012] przygotowany przez Komisję Zasad Etyki i Profesjonalizmu Księgowego Rady Naukowej Stowarzyszenia Księgowych w Polsce.

Kodeksy zawierają kluczowe wzorce zachowań etycznych, których oczekuje się od księgowych. Oprócz kwestii dotyczących wykonywania samego zawodu kodeksy odnoszą się także do relacji z otoczeniem i są podstawą rozwiązywania sporów. Kodeks Zawodowej Etyki w Rachunkowości [2012] prezentuje zasady etyczne, które powinny być przestrzegane przez wszystkie osoby wykonujące zadania w obszarze rachunkowości. Pracę osoby zajmującej się rachunkowością można uznać za zgodną z zasadami etyki, wzbudzającą zaufanie publiczne, wówczas gdy osoba ta spełnia zasady:

- 1) kompetencji zawodowych,
- 2) wysokiej jakości pracy,
- 3) niezależności zawodowej,
- 4) odpowiedzialności za sporządzone oraz prezentowane informacje dotyczące rachunkowości,
- 5) właściwego postępowania w relacjach z jednostkami, instytucjami i osobami powiązanymi z nią zawodowo,
- 6) odpowiedniego postępowania w przypadkach sporu oraz sprzeczności interesów,
- 7) właściwego postępowania w wyjątkowych sytuacjach jednostki,
- 8) zachowania tajemnicy zawodowej,
- 9) właściwego oferowania usług z obszaru rachunkowości [Kodeks Zawodowej Etyki w Rachunkowości, 2012, pkt. 2.1; Maruszewska, 2014, s. 119].

Przyjęcie oraz stosowanie Kodeksu Zawodowej Etyki w Rachunkowości przez podmioty gospodarcze umożliwia osiągnięcie wielu formalnych korzyści. Jednostka zyskuje prawo do informowania całego otoczenia zewnętrznego o byciu sygnatariuszem Kodeksu (np. na stronach internetowych). Takie działa-

nia wpływają na budowanie pozytywnego wizerunku całej firmy. Kontrahenci oraz interesariusze, mając świadomość uczciwości pracowników przedsiębiorstwa, jednocześnie mają prawo oczekiwać, że wszystkie ich zachowania będą zgodne z Kodeksem. Wzrasta zaufanie do całego przedsiębiorstwa i ludzi w nim pracujących.

Z kolei Międzynarodowa Federacja Księgowych (IFAC) w Kodeksie etyki zawodowych księgowych precyzuje, że zawodowy księgowy powinien cechować się:

- uczciwością,
- obiektywizmem,
- zawodowymi kompetencjami i należytą starannością,
- zachowaniem tajemnicy informacji,
- profesjonalizmem postępowania [Kodeks Etyki Zawodowych Księgowych, 2009, s. 4-5; Kogut, 2014, s. 169].

Kodeksy w dziedzinie rachunkowości nakładają na osoby pracujące w działach księgowości obowiązek rozpoznawania oraz reagowania na wszelkie zagrożenia występowania nieetycznych zachowań. Przestrzeganie kodeksu utożsamiane jest z posiadaniem odpowiednich kompetencji przez księgowych (w obszarze etycznym, jak i merytorycznym). Mając na uwadze potrzebę systemowego podejścia w popularyzowaniu zasad zawartych w Kodeksie, Komisja Etyki przy Zarządzie Głównym SKwP rozwija Bank Dylematów Etycznych, którego zadaniem jest dostarczanie w celach edukacyjnych analiz różnych przypadków [Karmańska, 2012, s. 7; Kodeks Zawodowej Etyki w Rachunkowości, 2012].

Profesjonalizm w praktyce rachunkowości nie dotyczy jedynie lojalności wobec kierowników jednostki, gdyż polega on na uczciwym odwzorowaniu wszystkich treści operacji gospodarczych przeprowadzanych w przedsiębiorstwie [Kaveh i in., 2014, s. 91]. Uczciwość w dziedzinie rachunkowości zależy w przeważającej mierze od intencji osób, które zajmują się rachunkowością oraz od świadomości podczas etycznego wartościowania dokonywanych wyborów [Maruszewska, 2014, s. 120]. Rachunkowość uważa się za język biznesu, który powinien nieść za sobą wyłącznie prawdę. Wszystkie decyzje etyczne podejmowane są w celu ustalenia prawdy [Garstka, 2014, s. 71].

Przestrzeganie kodeksów etycznych utożsamiane jest z rzetelnością oraz wiarygodnością danego podmiotu. Jednostki zewnętrzne bez obaw podejmują decyzję o współpracy, kierując się realizacją wspólnych celów. Kodeksy spełniają swoją funkcję, jednakże w obecnych czasach niepokojącym zjawiskiem w prowadzeniu działalności gospodarczej stają się oszustwa oraz nadużycia popełniane przez księgowych.

3. Nieetyczne zachowania księgowych – oszustwa i manipulacje

O oszustwie mówi się wtedy, gdy w sposób świadomy oraz celowy przedstawia się informacje niezgodne z rzeczywistością, aby osiągnąć grupowe lub osobiste korzyści ekonomiczne. Stratę w wyniku popełnionego oszustwa ponosi każdy, kto na podstawie fałszywych informacji podejmuje decyzje i czynności, których nie podjąłby, jeśli znałby prawdziwe informacje.

Oszustwa oraz manipulacje księgowe najczęściej mają swoje źródło w czynnikach ekonomicznych (spowolnienia gospodarcze i kryzys ekonomiczny) bądź w czynnikach występujących w samej organizacji (kompetencje kierownictwa czy status ekonomiczny firmy). Kluczowe w tej kwestii są również indywidualne cechy osób zarządzających firmą, a także samych księgowych. Często oszustwa powstają, gdy występują:

- okazja (sposobność do popełnienia oszustwa),
- presja (zachęcanie bądź wywieranie presji skłaniającej do nadużyć finansowych) oraz
- postawa (osobiste predyspozycje osoby popełniającej oszustwo księgowe i stosunek do zasad etycznych) [Tomanek, 2014, s. 157-158].

Firma doradcza Ernst & Young przeprowadziła badania dotyczące nadużyć gospodarczych w Polsce. Wyniki badań potwierdziły, iż nastawienie firm jedynie na realizację celów finansowych może przekładać się na brak uczciwości z ich strony. Najczęściej problemy występują w sytuacji, gdy zarządzający danym przedsiębiorstwem nie są w stanie sprostać wszystkim oczekiwaniom akcjonariuszy oraz inwestorów, przez co wzrasta liczba manipulacji i nadużyć księgowych. Z przeprowadzonych badań wynika, że 19% pracowników przyznaje, iż w firmach, w których są zatrudnieni, występują manipulacje finansowe (12% dotyczy wcześniejszego rozpoznawania przychodów, a 8% nakłaniania klientów do zakupów, aby zrealizować zaplanowany cel sprzedażowy). Ponadto 42% respondentów otwarcie podkreśla, że prezentowane wyniki finansowe w polskich firmach są lepsze niż faktyczna sytuacja finansowa jednostki. Wśród zapytanych respondentów 30% jest w stanie usprawiedliwić nieetyczne zachowania dotyczące oszustw księgowych chęcią zrealizowania założonego celu finansowego. Do nadużyć tych zalicza się [www 1]:

- elastyczną politykę w związku ze zwrotem produktów,
- wydłużanie miesięcznych okresów sprawozdawczych,
- zmianę założeń w rozpoznawaniu rezerw oraz w wycenie aktywów i pasywów.

Uważa się, iż co piąta księgowa jest namawiana do popełniania nadużyć finansowych, a co trzecia ulega naciskom swoich przełożonych. Trudna sytuacja gospodarcza sprawia, że kierownictwo poszukuje różnych sposobów poprawy efektywności firmy, które nie zawsze okazują się etyczne. Następstwem takich działań stają się dylematy księgowych, którzy nakłaniani są do realizacji transakcji sprzecznych z prawem. Podczas konferencji pt. „Nadużycia gospodarcze z punktu widzenia służb finansowo-księgowych” członkowie Stowarzyszenia Księgowych w Polsce podkreślali, iż presję wywierają głównie właściciele oraz zarząd przedsiębiorstwa w kwestiach związanych z [www 2]:

- kwalifikowaniem wydatków prywatnych w koszty firmowe,
- brakiem uzasadnionych rezerw,
- brakiem rejestrowania pracowników,
- znacznym opóźnianiem kosztów,
- nadużyciami w podatku VAT,
- manipulowaniem terminami płatności,
- zniekształceniami informacji przedstawianych w sprawozdaniu finansowym,
- upiększaniem wyników i fałszowaniem ksiąg¹.

Nieetyczne postępowanie księgowych, a co za tym idzie – całych jednostek gospodarczych, można odnotować na całym świecie. Jednym z najgłośniejszych przykładów oszustw finansowych było zachowanie firmy Enron. Koncern zajmował się dostarczaniem prądu i gazu, ale także lokował pieniądze w bardzo ryzykowne papiery wartościowe (tzw. derywaty). Inwestycje Enronu spowodowały ogromne straty, w związku z czym zarząd, chcąc uratować swoją sytuację, stworzył 33 przedsiębiorstwa partnerskie. Takie działania umożliwiły rozpisanie strat na jednostki partnerskie, dzięki czemu ukryto powstałe straty, jednocześnie sztucznie zwiększając aktywa firmy. Firma odnotowała straty w wysokości 618 mln USD, jednakże przed ogłoszeniem bankructwa z konta spółki zostały wypłacone menedżerom premie w kwocie 100 mln USD. Enron dopuszczał się oszustw księgowych, w które zamieszany był również biegły rewident wydający pozytywne opinie na temat badanych sprawozdań finansowych spółki. Skutki nieetycznych praktyk odczuło całe otoczenie. Upadek Enronu przyczynił się do utraty pracy przez kilkanaście tysięcy pracowników, ponadto firma oszukała emerytów oraz spowodowała znaczący spadek akcji wielu firm światowych, np. firmy elektronicznej Dynegy [www 4].

¹ Szerzej na temat technik oszustw finansowych: [www 3].

Oszustwa księgowe najczęściej służą ukryciu przed otoczeniem rzeczywistej sytuacji finansowej danego przedsiębiorstwa. Jednostka podejmując się nieetycznych praktyk, ma na celu poprawę płynności aktywów, przyciągnięcie inwestorów, umocnienie swojej pozycji na rynku oraz przekonanie kredytodawców co do swojej wiarygodności. Istotny jest również brak umiejętności menedżerów do kierowania firmą w obliczu globalnej konkurencji.

Z zaprezentowanych informacji wynika, iż wszelkie nieetyczne działania przynoszą jedynie krótkotrwałe efekty i korzyści finansowe. Rzetelnie oraz prawidłowo odwzorowana sytuacja finansowa przedsiębiorstwa umożliwia podejmowanie słusznych decyzji. Jednostki, które zatrudniają rzetelnych oraz uczciwych księgowych, mają pewność, że ich osiągnięta pozycja rynkowa jest ugruntowana w prawdzie i nie tracą jej podczas przeprowadzanych kontroli finansowych.

Podsumowanie

Uważa się, iż zawód księgowego jest ściśle związany z prowadzeniem działalności społecznej oraz gospodarczej. Rozwój danego przedsiębiorstwa, w dużej mierze, uzależniony jest od pracy wykonywanej przez osoby zatrudnione w dziale rachunkowości. Wykonywane obowiązki zawodowych księgowych przekładają się na podejmowane decyzje przez podmioty korzystające z informacji pochodzących z działu rachunkowości. Dlatego też tak istotne stało się sformułowanie kluczowych zasad etyki zawodowych księgowych.

Kodeksy etyki zawodowych księgowych służą zarówno osobom wykonującym zawód w dziedzinie rachunkowości, jak i wszystkim podmiotom gospodarczym, również warunkują, iż wszelkie dane prezentowane przez księgowych charakteryzują się rzetelnością, odpowiedzialnością oraz profesjonalizmem. Kodeksy mają za zadanie rozpowszechnianie ponadczasowych wartości – uczciwości, rzetelności, praworządności, działania w sposób obiektywny i uczciwy. Gwarancją przemawiającą za świadczeniem wysokiej jakości usług jest przyjęcie, a następnie stosowanie Kodeksu Zawodowej Etyki w Rachunkowości.

Nieetyczne zachowania prowadzą do problemów prawnych, finansowych, wizerunkowych i mogą skutkować przerwaniem kontynuacji działalności przedsiębiorstwa. Literatura przedmiotu i inne źródła nagłaśniają przypadki nieetycznych zachowań oraz ich skutki. Wskazując korzyści z zastosowania kodeksów etyki zawodowych księgowych, należy podkreślić rzetelność sporządzania sprawozdań finansowych, będących źródłem informacji dla wszystkich interesariuszy, która przekłada się na budowanie pozytywnego wizerunku przedsiębiorstwa oraz realiza-

cję celów strategicznych, nie tylko danego podmiotu, lecz całego otoczenia. Poprzez działania etyczne, kierując się uczciwością i rzetelnością zawodową, przedsiębiorstwo w obecnych czasach może odnieść długotrwały sukces rynkowy. Przeprowadzone analizy pozwalają na twierdzące odpowiedzi na zadane we wprowadzeniu pytania badawcze. W niniejszym artykule wskazano także na występujące w Polsce i na świecie przypadki nieetycznych zachowań.

Literatura

- Adamczyk J. (2009), *Spoleczna odpowiedzialność przedsiębiorstwa*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
- Barcik A. (2000), *Etyka biznesu w zarządzaniu przedsiębiorstwem w polskiej gospodarce rynkowej*, Agencja Wydawnicza Trio, Katowice.
- Dziadkiewicz A. (2012), *Znaczenie etyki biznesu w kształtowaniu współczesnych norm i wartości*, „Przedsiębiorczość – Edukacja”, t. 8, s. 155-168.
- Ezeagba C.H.E., Abiahu M.-F.Ch. (2018), *Influence of Professional Ethics and Standards in Less Developed Countries: An Assessment of Professional Accountants in Nigeria*, “Asian Journal of Economics, Business and Accounting”, Vol. 6, Iss. 1, s. 1-9.
- Garstka M. (2014), *Etyka zawodowa w rachunkowości*, „Annales. Etyka w Życiu Gospodarczym”, t. 17, nr 1, s. 61-72.
- Gasparski W. (2004), *Spoleczna odpowiedzialność biznesu: argumenty za i przeciw*, „Annales. Etyka w Życiu Gospodarczym”, t. 7, nr 1, s. 39-49.
- Gasparski W. (2007), *Wykład z etyki biznesu. Nowa edycja uzupełniona*, Wydawnictwo WSPiZ, Warszawa.
- Jaijairam P. (2017), *Ethics in Accounting*, “Journal of Finance and Accountancy”, No. 172705, s. 1-13.
- Józefowicz B. (2010), *Prorozwojowe zachowania pracownicze jako wynik pozytywnego potencjału organizacji, pozytywnej kultury organizacyjnej i pozytywnego klimatu organizacji* [w:] M. Stankiewicz (red.), *Pozytywny potencjał organizacji. Wstęp do użytecznej teorii zarządzania*, Wydawnictwo Dom Organizatora, Toruń, s. 141-158.
- Karmańska A. (2012), *Tytułem wstępu do drugiego wydania* [w:] Kodeks Zawodowej Etyki w Rachunkowości, http://www.skwp.pl/files/zg/kodeks_etyki/kodeks_zawodowej.pdf (dostęp: 31.12.2018).
- Kaveh M., Khalili M., Ghorbani A., Soroush M. (2014), *Professional Ethics in Accounting and Auditing*, “World Essays Journal”, No. 1(2), s. 85-93.
- Kodeks Etyki Zawodowych Księgowych (2009), Rada Międzynarodowych Standardów Etycznych dla Księgowych, IFAC–KibR, http://www.skwp.pl/files/zg/Kodeks_etyki_IFAC.pdf (dostęp: 31.12.2018).

- Kodeks Zawodowej Etyki w Rachunkowości (2012), Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa, http://www.skwp.pl/files/zg/kodeks_etyki/kodeks_zawodowej.pdf (dostęp: 31.12.2018).
- Kogut J. (2014), *Etyka w rachunkowości a jakość sprawozdań finansowych*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, nr 329, s. 161-171.
- Leoński W. (2016), *Kodeks etyczny jako instrument społecznej odpowiedzialności biznesu*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej. Zarządzanie”, nr 22, s. 257-263.
- Maruszewska E.W. (2014), *Współczesna rachunkowość a etyka zawodowa w polskiej literaturze z zakresu rachunkowości finansowej*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach”, nr 164, s. 109-120.
- Masoud N. (2016), *Toward a Strong Ethics Codes for Professional Accounting and Auditing*, „Journal of Business Market Management”, Vol. 18(11), s. 89-96.
- Mroziewski M. (2014), *Etyka w zarządzaniu. Wybrane problemy w aspekcie inteligencji moralnej i konkurencyjności przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn.
- Serafin K. (2005), *Kulturowy aspekt etyki biznesu*, „Studia Ekonomiczne”, nr 35, s. 69-82.
- Seredocha I., Gawroński H. (2009), *Kodeksy etyczne w jednostkach terenowej administracji publicznej – czy to konieczne?* [w:] W. Gasparski, J. Jabłońska-Bonca (red.), *Biznes, prawo, etyka*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa, s. 220-232.
- Stice E.K., Stice J.D. (2012), *Intermediate Accounting*, South-Western, Cengage Learning Publisher, Mason, OH.
- Tassadaq F., Malik Q.A. (2015), *Creative Accounting and Financial Reporting: Model Development and Empirical Testing*, „International Journal of Economics and Financial Issues”, Vol. 5(2), s. 544-551.
- Tomanek J. (2014), *Analiza wielowymiarowa w wykrywaniu oszustw księgowych*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach”, nr 192, s. 155-169.
- Voss G. (2008), *Etyka biegłego rewidenta. Rola przedsiębiorczości w gospodarce opartej na wiedzy*, „Przedsiębiorczość – Edukacja”, nr 4, s. 288-297.
- [www 1] <https://ksiegowosc.infor.pl/wiadomosci/140839,2,Manipulacje-ksiegowe-znowu-w-cenie.html> (dostęp: 31.12.2018).
- [www 2] <https://www.rp.pl/artykul/951577-Szefowie-namawiaja-swoich-ksiegowych-do-naduzyc-finansowych.html> (dostęp: 31.12.2018).
- [www 3] <https://www.resulto.pl/oszustwa-finansowe-sposoby-manipulacji-oraz-obszary-wrazliwe-na-oszustwa/> (dostęp: 31.12.2018).
- [www 4] <https://www.resulto.pl/przyklady-oszustw-finansowych/> (dostęp: 31.12.2018).

PROFESSIONAL ETHICS IN ACCOUNTING AND A MARKET SUCCESS OF AN ENTERPRISE

Summary: The concept of professional ethics concerns key areas of economic life. We also include accounting. In performing their duties, the accountants must solve problems and make decisions that should take into account ethical principles. Accountability ethics includes honesty, professionalism, a high level of personal culture, a sense of responsibility, duty, as well as the sphere of dignity and morality. The profession of an accountant is considered to be a profession of public trust, which is why accountants are assigned an important role in society. Accountants should only be persons who have knowledge and predispositions, while maintaining respect for ethics. Nowadays, the creation of codes of ethics for accountants is an answer to the general moral crisis and the omission of ethics in activities. Information provided by accountants to a wide range of stakeholders is considered reliable, due to their compliance with the Code of Professional Ethics in Accounting. The purpose of this article is to show the essence and meaning of professional ethics in accounting in the context of its impact on the business environment. In order to achieve the research goal, a critical analysis of literature, and deductive reasoning were used.

Keywords: ethics, ethics in accounting, ethical code.